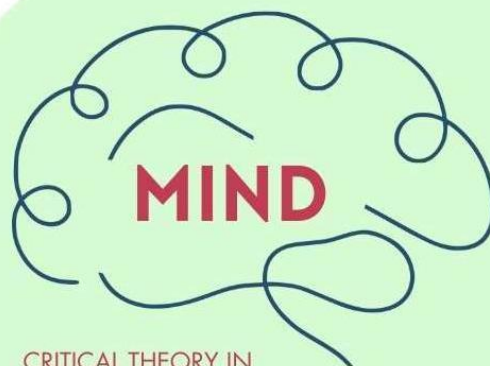

Programma

pieaugušo izglītotājiem
kritiskās domāšanas attīstīšanai
neformālajā izglītībā

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

Co-funded by
the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie viedokļi un uzskati ir tikai un vienīgi autora (-u) viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūras (EACEA) viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne EACEA par tiem neuzņemas atbildību.

Šo intelektuālo rezultātu (IO4) ir iecerējusi un izstrādājusi stratēģiskā partnerība projektā "MIND - Kritiskā domāšana pieaugušo izglītības praksē: iespējas kritiskai rīcībai".

Paldies visiem partneriem par vērtīgo ieguldījumu:

Šiuolaikinių didaktiku centrs, LT

Izglītības attīstības centrs, LV

Ustanova za obrazovanje pieauguših Dante, HR

Academia de Studii Economice din Bucuresti, RO

Autori: Daiva Penkauskienė, Sandra kalniņa, Antonela Marjanušisca, Ivone Mataija, Daniela Elena Dimitru

DANTE izstrādātais **logotips un izkārtojums**

© Erasmus+ projekts "MIND - Kritiskā domāšana pieaugušo izglītības praksē: iespējas kritiskai rīcībai".

Šis darbs ir licencēts ar Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International licenci. Lai apskatītu šīs licences kopiju, apmeklējiet <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> vai nosūtiet vēstuli uz Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

2024. gada decembris

Saturs

Saturs	3
Ievads	4
Vispārīga informācija	4
Programmas galvenie jēdzieni	5
Programmas moduļi un ilgums	7
Kritiskās domāšanas attieksmes un prasmju attīstīšana katrā no moduļiem.....	8
M1: KAS IR KRITISKĀ DOMĀŠANA PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBĀ?	10
Mērķi.....	10
Sagaidāmie rezultāti	10
Process	10
M2: KRITISKI DOMĀJOŠA CILVĒKA PORTRETS	12
Mērķi.....	12
Sagaidāmie rezultāti	12
Process	12
M3: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA INDIVĪDAM Labizjūta.....	14
Mērķi.....	14
Sagaidāmie rezultāti	14
Process	14
M4.1: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA KOPIENAI Kopienas stāsti.....	18
Mērķi.....	18
Sagaidāmie rezultāti	18
Process	18
M4.2: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA KOPIENAI Kopienas vērtības.....	22
Mērķi.....	22
Sagaidāmie rezultāti	22
Process	22
M5: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA Sabiedrībai Kultūra un vara: Dialogs starp indivīdu un mākslas darbu (materiālās kultūras aspekts).....	25
Mērķi.....	25
Sagaidāmie rezultāti	25
Process	25

Ievads

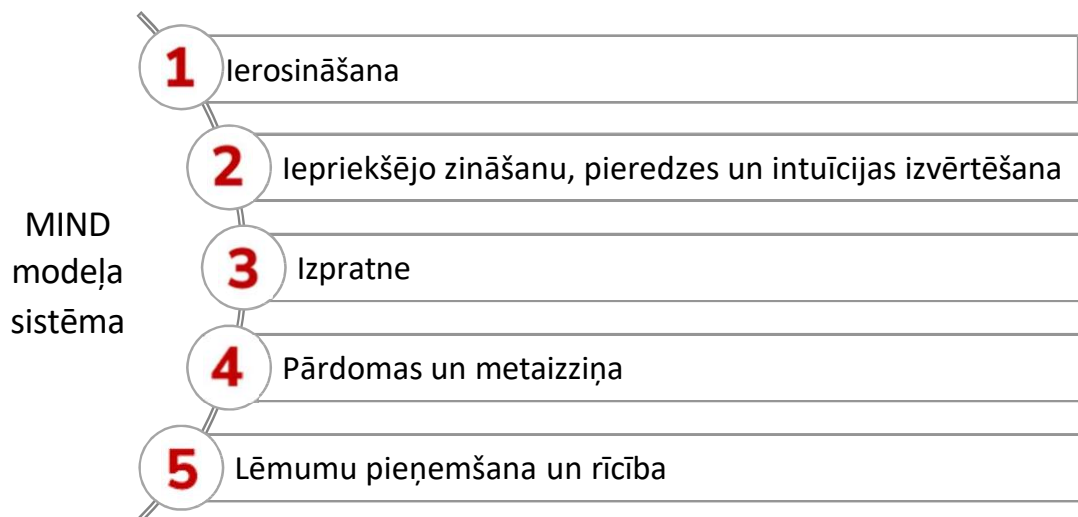
Vispārīga informācija

Šī programma ir domāta vadītājiem un izstrādātājiem, pasniedzējiem, treneriem un visiem, kas strādā ar pieaugušajiem, kuri apgūst neformālās pieaugušo izglītības programmas dažādos neformālās izglītības kontekstos. Programmas mērķis ir sniegt skaidras metodiskas vadlīnijas kritiskās domāšanas attīstīšanai dažādās pieaugušo grupās un modelēt tās procesu, sniedzot konkrētus īstenošanas soļus.

Programma ir balstīta uz labākajām zinātnes atziņām par to, kā pieaugušie vislabāk mācās, un uz kritiskās domāšanas metodoloģiju attīstību, proti, sociālo konstruktīvismu, pragmatismu un kritisko pedagoģiju

Visa šī "gudrība" ir apvienota 5 posmos "MIND modeļa sistēmā":

- 1. posms: Izglītojamā intereses par kādu ideju, jautājumu vai problēmu un vēlme pētīt tālāk, iedziļināties AKTUALIZĒŠANA.
- 2. posms: IEPRIEKŠĒJO ZINĀŠANU, PIEREDZES, INTUĪCIJAS IZVĒRTĒŠANA, lai izdarītu pieņēmumus, izvirzītu hipotēzi par kādu jautājumu, ideju vai problēmu.
- 3. posms: Jaunā satura IZPRATNE, jautājuma, idejas, problēmas vai tēmas izpēte un iedziļināšanās tajā.
- 4. posms: PĀRDOMAS UN METAIZZIŅA, kuras rezultātā tiek izvērtēti un pārvērtēti iepriekš pieņemtie uzskati un attieksme.
- 5. posms: LĒMUMU PIEŅEMŠANA UN RĪCĪBA, kas izriet no iepriekš pieredzētā procesa, apgūstot 1.-4. posmu.

Mācīšanās process ir secīgs, soli pa solim. Tas atkārtojas visas programmas, kas sastāv no pieciem moduļiem, laikā:

- **M1:** Kas ir kritiskā domāšana pieaugušo izglītībā?
- **M2:** Kritiski domājoša cilvēka portrets
- **M3:** Kritiskās domāšanas vērtība indivīdam
- **M4:** Kritiskās domāšanas vērtība kopienai
- **M5:** Kritiskās domāšanas vērtība sabiedrībai

Katrs modulis sniedz iespēju izpētīt kritiskās domāšanas būtību un tās attīstības nozīmi, kā arī izprast tās ietekmi un vērtību pieaugušo izglītībā individuālā, kopienas un sabiedrības līmenī. Katra moduļa ilgums ir aprēķināts akadēmiskajās stundās un ir aptuvenš: no - līdz. Tas var atšķirties atkarībā no tā pasniegšanas veida - klātienē (nodarbībā) vai tiešsaistē (neklātienē); individuālā mācīšanās vai grupu darba; kā arī programmas īstenotāju - gan skolotāja, gan izglītojamā - sagatavotības un pieredzes.

Pirmie divi moduļi ir ļoti svarīgi, jo tie iepazīstina ar galvenajiem jēdzieniem. Tāpēc ieteicams sākt ar tiem un tos neizlaist. Ja piedāvātais materiāls nav piemērots vai nav pietiekami atbilstošs, to var aizstāt ar citu materiālu, kas atbilst moduļa mērķiem.

Trešais, ceturtais un piektais modulis nav obligāti, tāpat kā tēmas, kas ierosinātas to īstenošanai. Pieaugušo izglītootāji var brīvi izlemt, kurš no trim moduļiem ir piemērotāks konkrētajai grupai un kurā laikā to īstenot. Izvēloties materiālus moduļiem, iesakām izvēlēties tēmas, kas atbilst konkrētajam laikam un kontekstam, lai tās būtu saistošas, daudznozīmīgas un rosinātu kritisku domāšanu.

Programmas galvenie jēdzieni

KRITISKĀ DOMĀŠANA: etimoloģiskā nozīme "*kritikos*" (gr.) - spēt spriest, "*krinein*" (gr.) - atdalīt, izlemt: <https://www.etymonline.com/word/critical>.

Senie grieķi to uzskatīja par spēju pieņemt lēmumu, pamatojoties uz noteiktu standartu. Mūsdienu kontekstā tā tiek saprasta kā cilvēka specifisku attieksmju un prasmju kopums, kas izpaužas domāšanas kontekstā – tā palīdz saprast un izlemt, kas ir patiess un kas nepatiess, kas ir pareizi vai nepareizi.

KRITISKĀS DOMĀŠANAS ATTĪSTĪŠANA: tas ir labi organizēts mācīšanas un mācīšanās process, kas formālās un neformālās izglītības kontekstā veido un attīsta indivīda zināšanas, kritiskās domāšanas prasmes un attieksmes.

KRITISKĀS DOMĀŠANAS PRASMES: indivīda spēja interpretēt, analizēt, sintezēt, izvērtēt jebkāda veida informāciju, izdarīt uz pierādījumiem balstītus secinājumus, reflektēt, pašregulēt un kritiski spriest. Plašāku informāciju var atrast:

KRITISKĀS DOMĀŠANAS ATTIEKSMES: cilvēka attieksme vai prāta ieradums, kas ir neatņemama viņa uzskatu un rīcības sastāvdaļa. Zinātkāre, atvērtība, analītiskums, sistematiskums, intelektuāla empātija, neatlaidība, uzticēšanās saprātam norāda uz kritiski domājošu cilvēku. Plašāku informāciju var atrast:

IEROSINĀŠANA: lat: ēvocāre - vilināt, vilināt; izsaukt, izsaukt. Kritiskās domāšanas kontekstā ierosināšana nozīmē atsaukt atmiņā, aktualizēt iepriekšējās zināšanas un pieredzi, izraisīt interesi uzzināt vairāk.

IZPRATNE: vienkārši, tas nozīmē ideju, jautājuma, problēmas jēgas izpratni. Kritiskā izpratne nozīmē izmantot aktīvas domāšanas stratēģijas un metodes, kas palīdz kontrolēt un vadīt domāšanas procesu, un saprast, kas jau ir zināms, nezināms, nav skaidrs, ir apšaubāms utt.

REFLEKSIJA: vienkāršā nozīmē tā ir attēls, ko var redzēt ūdenī vai spogulī; un process, kurā gaismā un siltums tiek sūtīti atpakaļ no virsmas un neiziet tai cauri (<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/reflection>). Kritiskā refleksija (pārdomas) nozīmē apšaubīt un pārskatīt savus uzskatus, attieksmi, zināšanas, spēt ieraudzīt sevi "jaunā gaismā".

METAIZZIŅA: vienkāršāk sakot, tā ir domāšana par savu domāšanu. Kritiskās domāšanas kontekstā tas nozīmē apzināties savu domāšanu, spēt izprast savas domāšanas procesu un veidu. Metaizziņa iet roku rokā ar kritisko refleksiju un noved pie pārdomu un pārmaiņu procesa.

Programmas moduļi un ilgums

Moduļi	Īstenošana	Tēmas	Mācību laiks uz vietas vai ārpus tās	Mācību laiks	Kopā
			akadēmiskās stundas		
M1: Kas ir kritiskā domāšana pieaugušo izglītībā	Obligāti	Kritiskās domāšanas jēdziens(-i)	5	3	8
M2: Kritiski domājoša cilvēka portrets	Obligāti	Kritiski domājoša cilvēka iezīmes: prasmes un attieksmes	5	3	8
M3: Kritiskās domāšanas vērtība indivīdam	Pēc izvēles	Es un realitāte; Izvēle un morāles dilemmas; Laime un labizjūta	5	2	7
M4: Kritiskās domāšanas vērtība kopienai	Pēc izvēles	Tolerance un konfrontācija; Robežas un iekļaušana; Tradīcijas un inovācijas	5	2	7
M5: Kritiskās domāšanas vērtība sabiedrībai	Pēc izvēles	Globalizācija un etniskums; Vide un pilsoniskā attīstība; Kultūra un vara; Brīvība un atbildība.	5	2	7
Kopā:			25	10	35

Kritiskās domāšanas attieksmju un prasmju attīstīšana katrā no moduļiem

KRITISKĀS DOMĀŠANAS ATTIEKSMES					
Posmi	M1	M2	M3	M4	M5
Ierosināšana	Zinātkāre Precizitāte	Skaidrība	Analītiskums	Zinātkāre	Zinātkāre Precizitāte
Iepriekšējo zināšanu, pieredzes, intuīcijas izvērtēšana	Atvērtība Precizitāte	Precizitāte	Atvērtība Intelektuālā empātija Skaidrība Precizitāte	Atvērtība	Atvērtība Precizitāte
Izpratne	Analītiskums Sistemātiskums	Analītiskums Sistemātiskums	Skaidrība Precizitāte Intelektuālā autonomija Pārlicība	Analītiskums	Analītiskums Intelektuālā drosme Sistemātiskums Neatlaidība
Pārdomas un metaizziņa	Skaidrība	Atvērtība	Pārlicība Intelektuālā autonomija Uzmanība	Skaidrība	Skaidrība Autonomija
Lēmumu pieņemšana un rīcība	Autonomija	Autonomija	Intelektuālā drosme Skaidrība Precizitāte Atvērtība	Intelektuālā empātija	Intelektuālā empātija Autonomija

KRITISKĀS DOMĀŠANAS PRASMES.					
Sistēmas posmi	M1	M2	M3	M4	M5
Ierosināšana	Interpretācija	Paskaidrojums	Interpretācija Analīze	Interpretācija	Interpretācija Zinātkāre
Iepriekšējo zināšanu, pieredzes, intuīcijas izvērtēšana	Interpretācija Paskaidrojums	Interpretācija Paskaidrojums	Novērtēšana Paskaidrojums Analīze	Interpretācija Paskaidrojums	Interpretācija Paskaidrojums
Izpratne	Analīze Sintēze Secinājumi	Analīze Sintēze Secinājumi	Novērtēšana Secinājumi Pašregulācija Paskaidrojums	Analīze Sintēze Secinājumi	Analīze Sintēze Secinājumi
Pārdomas un metaizziņa	Vērtēšana Refleksija Pašregulācija	Vērtēšana Refleksija Pašregulācija	Pašregulācija	Vērtēšana Refleksija Pašregulācija	Vērtēšana Refleksija Pašregulācija
Lēmumu pieņemšana un rīcība	Novērtēšana Secinājumi	Novērtēšana Secinājumi	Pašregulācijas novērtējums	Novērtēšana Secinājumi	Novērtēšana

Mācību materiāli

1. [IEVADS: Mācību prezentācija \(slaidi\)](#)

M1: KAS IR KRITISKĀ DOMĀŠANA PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBĀ?

Mērķi

1. Iepazīties / padziļināt zināšanas par kritiskās domāšanas jēdzienu.
2. Atklāt saikni starp pieaugušo izglītību un kritiskās domāšanas attīstību.
3. Izveidot personiskas attiecības ar kritiskās domāšanas jēdzienu.

Sagaidāmie rezultāti

Apgūstot moduli, pieaugušo izglītotāji:

1. Spēs konceptualizēt kritisko domāšanu.
2. Izpratīs kritiskās domāšanas nozīmi pieaugušo izglītībā.
3. Spēs formulēt personīgo kritiskās domāšanas koncepciju.

Process

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
 Ierosināšana	Ļaujiet izglītojamajiem ģenerēt dažādas idejas, viedokļus par KD jēdzieniem, pamatojoties uz viņu iepriekšējām zināšanām, pieredzi, iztēli, mutiski vai rakstiski. <i>Manuprāt, kritiskā domāšana ir....</i>	Prāta vētra Atslēgas vārdi Citāti utt.
 Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas izvērtēšana	Ļaujiet izglītojamajiem dalīties ar saviem pieņēmumiem par KD koncepciju un apspriest, uz ko tie ir balstīti, kā arī pastāstīt, kas vēl ir jāiemācās/ko vēl gribētu iemācīties. <i>Domāju, ka jā, jo</i> <i>Esmu izlasījis.... / redzējis.... / novērojis....</i>	Diskusija Strādā pārī un dalies K.W.L
 Izpratne	Ļaujiet izglītojamajiem iedziļināties tēmā, strādājot ar jaunu materiālu - tekstuālu vai vizuālu, izmantojot piedāvātās lasīšanas un/vai vizuālās stratēģijas.	I.N.S.E.R.T. Domu karte Jigsaw utt.
 Pārdomas un metaizziņa	Ļaujiet izglītojamajiem mutiski novērtēt un pārvērtēt iepriekš iegūtās zināšanas, uzskatus un attieksmi, kā arī vispārējo mācību procesu. <i>Agrāk es domāju, tagad domāju....</i> <i>Tagad es domāju, ka....</i>	K.W.L Atklātie jautājumi utt.
 	Ļaujiet izglītojamajiem mutiski un/vai rakstiski izstrādāt savu KD jēdziena definīciju.	Brīvais raksts Pārdomu eseja

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
Lēmumu pieņemšana un rīcība Ieteicamie materiāli darbam (patstāvīgām mācībām un/vai mācībām grupā)	<i>Mans kritiskās domāšanas jēdziens ir...</i> Kritiskās domāšanas jēdzienu apguvei: • https://plato.stanford.edu/entries/critical-thinking/?fbclid=IwAR3qb0fbDRba0y17zj7xEfO79o1erD-h9a-VHDebal73R1avtCQCnFDwK8 Lai izprastu kritiskās domāšanas nozīmi un attīstību pieaugušo izglītībā: • https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=2363&context=aerc • https://www.academia.edu/4771153/CRITICAL_THINKING_SKILLS_IN_ADULT_LEARNERS Lai izprastu kritiskās domāšanas personīgo vērtību: https://generalassemb.ly/blog/why-critical-thinking-is-essential-for-your-personal-and-professional-success/ Lai izprastu pieaugušo mācīšanās, kritiskās domāšanas un lēmumu pieņemšanas savstarpējās saiknes: • https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ917394.pdf Lai izprastu, cik svarīga ir atbildība par pašvadītu mācīšanos un kritisko domāšanu: • https://www.researchgate.net/publication/254075067_Critical_Thinking_and_Self-Directed_Learning_in_Adult_Education_An_Analysis_of_Responsibility_and_Control_Issues	"Atstāj pēdējo vārdu man" utt.
 Piezīme pieaugušo izglītotājiem	Izvēlētajam materiālam vajadzētu izskaidrot/ padziļināt/ paplašināt izpratni par kritiskās domāšanas jēdzieniem un to saistību ar pieaugušo izglītību. Mēs iesakām izmantot mūsu atlasītos materiālus. Tomēr ir iespējams izmantot arī citus materiālus ar līdzīgu nozīmi. Materiāla sarežģītība ir atkarīga no izglītojamo profila. Dažus materiālus var uzdot patstāvīgai apguvei, jo īpaši, ja trūkst laika. Šādā gadījumā var izmantot apgrieztās klases pieeju, kad izglītojamajiem iepriekš tiek dots uzdevums strādāt ar materiālu mājās. Tādā gadījumā uzdevums ir jāformulē ļoti skaidri, un patstāvīgās mācīšanās laikā izglītojamajiem ir jāsaņem skaidri norādījumi un atbalsts.	
 Mācību materiāli	1. 1. MODULIS: Mācību prezentācija (slaidi) 2. 1. MODULIS: IZPRATNES posms: Kritiskās domāšanas jēdziens: Definīcijas jautājums" (doc)	

M2: KRITISKI DOMĀJOŠA CILVĒKA PORTRETS

Mērķi

1. Iepazīties ar kritiskās domāšanas prasmēm un attieksmēm.
2. Analizēt personību "portretus" un atpazīt to kritiskās domāšanas iezīmes.
3. Novērtēt savas kritiskās domāšanas prasmes un attieksmes.
4. Sastādīt sarakstu ar kritiskās domāšanas prasmēm un attieksmēm, kas jāuzlabo.

Sagaidāmie rezultāti

Apgūstot moduli, pieaugušo izglītotāji:

1. Spēs nosaukt kritiskās domāšanas prasmes un attieksmes, izprast to atšķirības un savstarpējo saistību.
2. Spēs pielietot iegūtās zināšanas par kritiskās domāšanas prasmēm un attieksmēm praktiskos uzdevumos, veidot saikni ar personīgo pieredzi.
3. Spēs kritiski pārdomāt un izvērtēt personīgās prasmes un attieksmes.
4. Spēs pieņemt lēmumus par personīgo pilnveidi.

Process

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
 Ierosināšana	Ļaujiet izglītojamajiem izveidot sarakstu ar personīgajām īpašībām, kas raksturo kritiski domājošus cilvēkus (individuāli/paros vai grupās).	Prāta vētra
 Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas izvērtēšana	Ļaujiet izglītojamajiem dalīties ar saviem sarakstiem un diskutēt, argumentēt par savu izvēli atkarībā no viņu iepriekšējām zināšanām, pieredzes un intuīcijas.	Diskusija Strādā pāri un dalies
 Izpratne	Ļaujiet izglītojamajiem iedziļināties tēmā, strādājot ar jaunu materiālu - tekstuālu vai vizuālu, izmantojiet piedāvātās lasīšanas un/vai vizuālās stratēģijas (piemēram, biogrāfijas, intervijas, filmas, video u. c.). Ļaujiet izglītojamajiem atgriezties pie sava iepriekš izveidotā saraksta, pārskatīt to, papildināt.	Dubultā dienasgrāmata Pārbaudes saraksts
 Pārdomas un metaizziņa	Ļaujiet izglītojamajiem novērtēt savas prasmes un attieksmes, pārdomāt tās.	Zirnekļa tīkla diagramma (Spidergram)

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
 Lēmumu pieņemšana un rīcība	Ļaujiet izglītojamajiem pieņemt pamatotu lēmumu par savām prasmēm un attieksmēm, kas jāuzlabo personisku vai profesionālu iemeslu dēļ.	Venna diagramma Brīvais raksts Pārdomu eseja
 Ieteicamie materiāli darbam (patstāvīgām mācībām un/vai mācībām grupā)	Iepazīšanās ar kritiskās pedagoģijas pārstāvi Paulu Freire. Intervija sniedz ieskatu par kritiskās domāšanas nozīmi un misiju. Tas ir labs piemērs kritiskā domātāja attieksmēm, kas ir novērojamas, klātesošas pašā Paulā Freire. - Intervija ar Paulu Freire https://www.youtube.com/watch?v=U8aExMg8foA Runu analīzei, meklējot kritiskās domāšanas prasmes un attieksmes: 7 slavenas runas, kas mainīja pasauli: https://get.goreact.com/resources/famous-speeches-that-changed-the-world/ - Gretas Tunbergas pilnā uzruna pasaules līderiem ANO Klimata pārmaiņu samītā: https://www.youtube.com/watch?v=KAJsdpTPJpU	
 Piezīme pieaugušo izglītotājiem	Izvēlētajam materiālam jābūt ilustratīvam attiecībā uz kritiskās domāšanas prasmēm un attieksmēm. Izglītojamie var analizēt slavenu personību, nacionālo varoņu, vienkāršu vietējo iedzīvotāju, ģimenes locekļu, radnieku u. c. "portretus". Materiāla sarežģītība ir atkarīga no izglītojamo profila. Dažus materiālus var uzdot patstāvīgai apguvei.	
 Mācību materiāli	2. MODULIS: Mācību prezentācija (slaidi) 2. MODULIS: IZPRATNE posms: Kritiskās domāšanas prasmju un attieksmju saraksts (slaidi) 2. MODULIS: IZPRATNE posms: Pārbaudes saraksts (slaidi) 2. MODULIS: IZPRATNE posms: Teksts "Man ir sapnis". Mārtiņa Lutera Kinga juniora runa (doc) 2. MODULIS: PĀRDOMAS UN METAIZZINĀ posms: Spidergrammas (shēmas)	

M3: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA INDIVĪDAM Labizjūta

Mērķi

1. Aprakstīt labizjūtas jēdzienu un tā ietekmi.
2. Ilustrēt divas labizjūtas dimensijas (afektīvo un kognitīvo).
3. Izveidot saikni starp kritiskās domāšanas jēdzienu un labizjūtu.

Sagaidāmie rezultāti

Apgūstot moduli, pieaugušo izglītotāji:

1. Spēs raksturot labizjūtas jēdzienu.
2. Izpratīs, cik svarīga ir labizjūta pieaugušo izglītībā.
3. Spēs analizēt labizjūtas stāvokli un veidot saikni ar kritisko domāšanu, pamatojoties uz personīgo pieredzi.

Process

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
 Ierosināšana	Aiciniet izglītojamos izteikt dažādas idejas un viedokļus par labizjūtas jēdzienu, izmantojot iepriekš sniegto informāciju, kā arī savu pieredzi: 1. Pajautājiet dalībniekiem: "Kas ir pirmā lieta, kas jums nāk prātā, kad domājat par labizjūtu?" 2. Uzdodiet dalībniekiem jautājumus (šādā secībā): • Padomājiet par kādu notikumu/situāciju, kurā esat izjutuši laimi/labas sajūtas. • Kas izraisīja šo situāciju? • Kā tas notika? • Kāds bija rezultāts? Tā kā mēs vēlamies, lai dalībnieki kritiski izvērtē savu pieredzi, lūdzam viņus atrast kaut ko, kas iepriekš nosauktajā notikumā nebija tik labs, lai gan tas tika uzskatīts par pozitīvu notikumu. 3. Uzdodiet dalībniekiem šādus jautājumus (šādā secībā): • Padomājiet par kādu notikumu/situāciju, kurā esat izjutis skumjas/negatīvas sajūtas. • Kas izraisīja šo situāciju? • Kā tas notika? • Kāds bija rezultāts?	Atslēgas vārdi Prāta vētra Diskusija Slido/MentiMet “Laimes cepumi”

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
	Lūdziet dalībniekus atrast kaut ko pozitīvu iepriekšējā notikumā, lai gan tas tika uzskatīts par negatīvu notikumu. Projektējiet <i>yin yang</i> zīmi, lai nākamajā posmā (intuīcija) atvieglotu apzināšanos, ka katru situāciju var interpretēt niansēti. “Laimes cepumi”: dalībnieki izvilks "cepumu" (salocītu tukšu papīra lapu), ko varēs saglabāt līdz nodarbības beigām. Visas nodarbības laikā viņi tam pievieno (pielīmē) līmlapiņas ar idejām/domām. Nodarbības beigās izglītojamie uzrakstīs vēstījumu, ko paņemt līdzi vai uzdāvināt kādam citam. Mudiniet izglītojamos veidot saikni starp labizjūtu un kritisko domāšanu, pamatojoties uz viņu iepriekšējām zināšanām. Abas darbības var būt gan mutiskas, gan rakstiskas.	
 Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas izvērtēšana	1. Izglītojamie izpilda divus testus: • Apmierinātība ar dzīvi tests (Ed Diener). • Dzīves orientācijas tests (LOT-R). 2. Izglītojamie individuāli izveidos sarakstu ar 5 lietām, kas viņus dara laimīgus/ liek justies labi. Komandas darbs: 2 dalībnieki. Pēc tam viņi izvēlēsies 2 no tām (5 lietas), kas prasa mazāk nekā 5 minūtes, lai gūtu labizjūtu. Viņi dalīsies sarakstā ar savu partneri. Viņiem būs jāizlemj, vai partnera sarakstā ir kaut kas tāds, kas viņiem der. 3. Diskusijas par rīcību (kontroli): "Vai jūs domājat, ka labizjūta ir jūsu kontrolē?" Pirmajā daļā (izpildītie testi) izglītojamie sapratīs, ka optimismu, tāpat kā citas personības īpašības, var izmērīt objektīvi, bet veids, kā mēs interpretējam kvantitatīvos rezultātus, ir kontekstuāls un atkarīgs no katra cilvēka apstākļiem. Tas nozīmē, ka mums ir kritiski jāizvērtē visi rezultāti, kas attiecas uz mūsu personīgo dzīvi. Otrā un trešā daļa ir par pieredzes apmaiņu. Tas ietver kritiskās domāšanas izmantošanu, diskutējot grupā. Ļaujiet izglītojamajiem dalīties ar savu viedokli par labizjūtu un kritiskās domāšanas ietekmi, pamatojot informāciju, pieredzi, ko viņi ir ņēmuši vērā. Pajautājiet izglītojamajiem, kādu informāciju/ priekšstatus viņi vēlētos padziļināt par labizjūtu un tās netiešo saistību ar kritisko domāšanu.	K.W.L Uz lēmumiem balstīti uzdevumi (ko jūs izvēlētos?) Diskusija Eseja/reflektīvie žurnāli Personīgu stāstu stāstījums Aptauja: <i>Ko jūs domājat ar ... ?</i> <i>Vai varat paskaidrot?</i> <i>Kā jūs to darāt .. ?</i> <i>Vai ir citi, kas to apstiprina?</i> utt.
	1. Līdz šim posmam ir radīta zināma "spriedze", un dalībniekiem ir priekšstats par kritiskās domāšanas pieeju labizjūtas jēdzienam. Pēc diskusijām par to, kā definēt	I.N.S.E.R.T. Diskusija

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
Izpratne	labizjūtas jēdzienu, izglītojamie saņem tekstu, kurā ir sniegtas vairākas labizjūtas jēdziena definīcijas/pieces un izskaidrotas arī labklājības dimensijas. Ļaujiet izglītojamajiem izpētīt tēmas, izmantojot jaunus materiālus (rakstus, grāmatas, videomateriālus utt.), veicinot domu apmaiņu starp dalībniekiem. Ļaujiet izglītojamajiem strādāt individuāli kopā, lai labāk izprastu labizjūtas jēdzienu, tā saikni ar kritisko domāšanu un tā ietekmi. 2. Pieaugušo izglītotājs izskaidros Ellisa reinterpretēto diagrammu, no kuras dalībnieki sapratīs, ka labizjūta ir atkarīga no kritiskās domāšanas lietojuma starp notikumu un subjekta faktisko uzvedību.	Jautājumi: <i>Vai tagad, kad jūs par to domājat, jūsu izjūtas ir sakārtotākas?</i> <i>Vai jūs domājat, ka jūsu labizjūta ir atkarīga no tā, cik labi jūs saprotat lietas?</i> utt.
 Pārdomas un metaizziņa	Ļaujiet izglītojamajiem pārdomāt un izvērtēt iepriekš iegūto informāciju par apgūstamajiem jēdzieniem, lai viņi kļūtu par aktīviem dalībniekiem, nevis tikai pasīviem zināšanu par labizjūtu uztvērējiem. Mēs lūgšim izglītojamajiem individuāli veikt šādus uzdevumus: 3 lietas, par kurām esat pateicīgs: Uzskaitiet trīs dzīves aspektus, kas jums šobrīd sniedz labizjūtas sajūtu. 2 uzlabojamās jomas: Nosakiet divas jomas savā dzīvē, kurās, jūsuprāt, varētu uzlabot labizjūtu. 1 īstenojams mērķis: Uzrakstiet vienu nelielu, reālu darbību, ko varat veikt šonedēļ, lai uzlabotu savu labizjūtu kādā no šīm jomām.	K.W.L. 3-2-1 Labizjūtas pārbaude
 Lēmumu pieņemšana un rīcība	Laiques cepumi: 1. Izglītojamie uzrakstīs vēstījumu, ko paņemt līdzī vai uzdāvināt kādam citam. Nodarbības laikā izglītojamie var novērot vai padomāt par kādu citu personu, kurai noderēs uz laimes cepumiem uzrakstītais vēstījums. Tādējādi viņi varētu nolemt uzdāvināt savu "laimi", "personīgo laimes cepumu" šim cilvēkam. 2. Kā alternatīvu varat sajaukt laimes cepumus "grozā" un atkal izvilkēt. Šādā veidā katrs cilvēks saņems "laimīgu vēstījumu". Ļaujiet izglītojamajiem izstrādāt savu definīciju par labizjūtas jēdzienu un kritiskās domāšanas ietekmi uz to.	Laiques cepumi Brīvais raksts Pārdomu eseja Darāmo darbu saraksts (Svarīgs/Neatliekams ass)
 Ieteicamie materiāli darbam	Labizjūtas jēdziena izpratnei: Rojas, M. (2019) <i>Well-Being in Latin America: Drivers and Policies</i>, 19-30, doi: 10.1007/978-3-030-33498-7_3. Lai iegūtu detalizētāku izpratni par dažādiem labizjūtas veidiem, kā arī lai noteiktu saikni starp labizjūtu un laimi, apmierinātību ar dzīvi:	

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
(patstāvīgām mācībām un/vai mācībām grupā)	- Disabato, D. J., Goodman, F. R., Kashdan, T. B., Short, J. L. & Jarden, A. 2016_ Different types of wellbeing? A cross-cultural examination of hedonic and eudaimonic wellbeing. <i>Psychological Assessment</i>. 28, 471, doi: 10.1037/pas0000209. Padziļinātai izpratnei par saikni un ietekmi starp kritisko domāšanu un labizjūtu: - Svarcová, E. (2010), The role of critical thinking for well-being of individual and society, <i>IDIMT-2010: INTERNATIONAL TECHNOLOGY - HUMAN VALUES, INNOVATION AND ECONOMY</i>, 32, 323-331, https://idimt.org/wp-content/uploads/proceedings/IDIMT_proceedings_2010.pdf#page=326. Lai izprastu saikni starp laimes, labizjūtas un apmierinātības ar dzīvi novērtējumu: - Richițeanu-Năstase, E. R., & Stăiculescu, C. (2019). Are extrovert people more satisfied with life? Case study. <i>Mental Health: Global Challenges Journal</i>, 1(1), 68-70. https://doi.org/10.32437/mhgcj.v1i1.28. Lai labāk izprastu korelācijas starp apmierinātību ar dzīvi un optimismu (apmierinātības ar dzīvi skala - Eda Dīnera tests un dzīves orientācijas tests): - Richiteanu-Nastase, E., Staiculescu, C., & Lacatus, M. L. (2019). The Relationship Between Optimism And Life Satisfaction: Case Study. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), <i>Education Facing Contemporary World Issues</i>, vol 67. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences (pp. 1023-1028). Future Academy. https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.08.03.124	
 Piezīme pieaugušo izglītotājiem	Izvēlētajam materiālam vajadzētu izskaidrot/ padziļināt/ paplašināt izpratni par kritiskās domāšanas jēdzieniem un to savstarpējo saistību ar pieaugušo izglītību. Mēs iesakām izmantot mūsu atlasītos materiālus. Tomēr ir iespējams izmantot arī citus materiālus ar līdzīgu nozīmi. Materiāla sarežģītība ir atkarīga no izglītojamo profila. Dažus materiālus var uzdot patstāvīgai apguvei.	
 Mācību materiāli	3. MODULIS: Mācību prezentācija (slaidi) 3. MODULIS: IZPRATNE posms: Teksts "Labizjūta" (doc) 3. MODULIS: IEROSINĀŠANA posms: Ed Diener testa veidlapa (doc) 3. MODULIS: IEROSINĀŠANA posms: Eda Dīnera testa interpretācija (doc) 3. MODULIS: IEROSINĀŠANA posms: LOT-R testa veidlapa (doc)	

M4.1: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA KOPIENAI Kopienas stāsti

Mērķi

1. Apspriet kritiskās domāšanas nozīmi kopienas dinamikā.
2. Izstrādāt stratēģijas kritiskās domāšanas veicināšanai, uzsverot kopienas iesaisti.
3. Nodrošināt praktiskus rīkus pedagogiem, lai palīdzētu izglītojamajiem izmantot kritisko domāšanu sabiedrības problēmu risināšanā.

Sagaidāmie rezultāti

Apgūstot moduli, pieaugušo izglītotāji:

1. Spēs analizēt kritiskās domāšanas lomu, risinot kopienas jautājumus, kas saistīti ar toleranci, konfrontāciju, tradīcijām un inovācijām.
2. Spēs veicināt diskusijas, kas mudina izglītojamos pārbaudīt savu un citu perspektīvu.
3. Spēs piemērot kritiskās domāšanas ietvarstruktūru praktiskos kopienas scenārijos.

Process

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
 Ierosināšana	Uz tāfeles uzrakstiet frāzi "Viena stāsta bīstamība". Palūdziet izglītojamajiem pāros vai mazās grupās ātri pārdomāt šādus jautājumus: <i>Kā jūs domājat, kas ir "viens stāsts"?</i> Vai atceraties kādu piemēru, kad jūs vai kāds cits tika vērtēts, pamatojoties uz vienu stāstu vai stereotipu? Mudiniet izglītojamos dalīties ar piemēriem no savas personīgās pieredzes, kopienas vai plašsaziņas līdzekļiem.	Prāta vētra
 Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas izvērtēšana	Parādiet īsu videoklipu, kas ilustrē kādu kopienas problēmu - izmantojiet Čimamandas Ngozi Adiči The danger of a single story TedTalk videoklipu (subtitri pieejami angļu, latviešu, lietuviešu, rumāņu, rumāņu un horvātu valodā). Varat atskaņot 18 minūšu video pirmās 8 minūtes. Pēc video noskatīšanās sadaliet izglītojamos pāros, lai pārrunātu šādus jautājumus: • Vai esat kādreiz nonācis situācijā, kad esat juties nesaprasts, jo kādam bija ierobežota iizpratne par to, kas jūs esat? • Kāda ir atsevišķu stāstu ietekme uz attiecībām kopienā? • Kā kritiskā domāšana var palīdzēt mums pārvarēt šos atsevišķos stāstus, lai veidotu iekļaujošākas kopienas?	Domā- Strādā pāri un dalies Jautāšana Plakātu veidošana Lomu spēles

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
	Izglītojamie atbild uz jautājumiem un izveido plakātu. Pēc tam viņi prezentē plakātu, vadoties pēc šādiem jautājumiem: • Kāda ir jautājuma galvenā doma vai atbilde? • Kas ir īpaši nozīmīgs?	
 Izpratne	Izglītojamie individuāli izlasa rakstu: <i>"Kāpēc robežām ir nozīme un pasaule bez robežām ir fantāzija"</i> Pēc tam izglītojamie pāri pārrunā šādus jautājumus: • Kāds galvenais jautājums vai arguments ir izklāstīts rakstā, un kā tas ir saistīts ar tādām tēmām kā iecietība, iekļaušana vai robežas kopienās? • Kādus pieņēmumus vai perspektīvas autors izvirza tēmai? Vai ir kādi aizspriedumi, kā tie varētu ietekmēt raksta vēstījumu? • Kā rakstā aplūkotas idejas vai problēmas varētu tikt piemērotas vai apskatītas jūsu kopienā? Vai varat minēt piemērus, kur ir līdzīgas situācijas vai vērtības? • Kā kritiskā domāšana var palīdzēt kopienām risināt rakstā aplūkotos jautājumus? Kādas konkrētas kritiskās domāšanas prasmes būtu vērtīgas?	Teksta analīze Diskusija
 Pārdomas un metaizziņa	Atbalstiet izglītojamus, liekot pārdomāt, kā ir mainījies viņu priekšstats par kritisko domāšanu kopienā, uzdodot, piemēram, šādus jautājumus: • Kā šī diskusija ir ietekmējusi jūsu izpratni par kopienas dinamiku? • Vai jūs varat identificēt brīžus, kad kritiskā domāšana varētu būt palīdzējusi atrisināt konfliktus vai veicinājusi iekļaušanu jūsu kopienā? • Kā ir mainījusies jūsu izpratne par iekļaušanu? • Kā ir mainījusies jūsu izpratne par konfrontāciju? Papildu darbība: • Izglītojamie izvēlas Dixit kartiņu, kas simbolizē kādu konkrētu kopienas jēdzienu, piemēram, iecietību, konfrontāciju, robežas, iekļaušanu, tradīcijas vai inovācijas. Ierosinotie jautājumi: • Kā attēls simbolizē jūsu izvēlēto jēdzienu? • Kā jūsu kartiņa ir saistīta ar kopienas tēmu?	Pārdomu aplis Dixit karšu asociācijas
 Lēmumu pieņemšana un rīcība	ARGUMENTĒT PAR/PRET Izglītojamie tiek sadalīti divās grupās, lai diskutētu par un pret šiem jautājumiem: • Vai vietējām pašvaldībām būtu jādod priekšroka iekļaujošai sabiedriskajai videi, pat ja tas nozīmē mainīt sen iedibinātās tradīcijas? • Vai skolām un kopienas centriem būtu jāveicina kultūras tradīcijas, kas var neatspoguļot visus kopienas locekļus? • Kādi ir šīs politikas iespējamie ieguvumi un trūkumi?	Debates

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
	- Kā šī politika ietekmē iecietību un iekļaušanu? - Kādas alternatīvas perspektīvas vai risinājumus varētu apsvērt? - Kā kritiskā domāšana var palīdzēt novērtēt politikas ietekmi uz sabiedrību?	
 Ieteicamie materiāli darbam (patstāvīgām mācībām un/vai mācībām grupā)	Videomateriāls, kas izmantojams nodarbībā, lai veiktu Ierosināšanu. - Adichie, C. N. (n.d.). The danger of a single story [Video]. TED Talks. https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_the_danger_of_a_single_story?subtitle=en Lai gūtu pārskatu par kritisko domāšanu un kopienas veidošanu: - Bettez, S. C. (n.d.). <i>Critical Community Building: Beyond Belonging</i> https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ954978.pdf - Case, R., & Balcaen, P. (n.d.). Supporting a Community of Critical Thinkers. https://tc2.ca/uploads/PDFs/25nextsteps/September/TASS-s8.pdf - Chapter 17. <i>Analyzing Community Problems and Solutions Section 2. Thinking Critically Main Section Community Tool Box</i>. (n.d.). https://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/analyze/analyze-community-problems-and-solutions/think-critically/main Rasu taisnīgums. (n.d.). Open Society Foundations. https://www. Labākai izpratnei par kritisko domāšanu izglītībā un tās ietekmi: - Butler, H. A., & Halpern, D. F. (2020). Critical Thinking Impacts Our Everyday Lives. In <i>Cambridge University Press eBooks</i> (pp. 152-172). https://doi.org/10.1017/9781108684354.008 - Halpern, D. F., & Butler, H. A. (2019). Teaching Critical Thinking as if Our Future Depends on It, Because It Does. In <i>Cambridge University Press eBooks</i> (pp. 51–66). https://doi.org/10.1017/9781108235631.004 - Paul, R., & Elder, L. (2021). Critical Thinking. Rowman & Littlefield. - Tittle, P. (2011). Critical Thinking. In Routledge eBooks. https://doi.org/10.4324/9780203841617 Papildu resursi un rīki: - DePaul Teaching Commons. (2012, 26. novembris). <i>Stephen Brookfield on Creative & Critical Thinking</i> [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Y8umk4w8kB8. - Elder, L., & Cosgrove, R. (n.d.). <i>Critical Societies: Thoughts from the Past</i>. www.criticalthinking.org. Retrieved August 19, 2024, from https://www.criticalthinking.org/pages/critical-societies-thoughts-from-the-past/762 - Hall, O. D. (2012). Countercultural Space Does Not Persist: Christiania, and the Role of Music. Volume 1, 9 : 1. https://doi.org/10.4000/volume.3185	
 Piezīme pieaugušo izglītotājiem	Piedāvātais materiāls ir izvēlēts, lai atbalstītu izpratni par kritisko domāšanu un tās saistību ar kopienas attīstību neformālajā pieaugušo izglītībā. Mēs iesakām izmantot piedāvātos resursus, lai sasniegtu šos mācību rezultātus, taču tos var aizstāt ar citiem materiāliem. Materiālu izvēle jāpielāgo izglītojamo pieredzei un vajadzībām.	

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
	Dažus mācību materiālus var izmantot vadītām mācībām, bet citus var uzdot apgūt patstāvīgi, lai plašāk apgūtu attiecīgo tematu.	
 Mācību materiāli	1. MODULIS 4.1: Mācību prezentācija (slaidi) 2. MODULIS 4.1: IZPRATNE: Teksts "Op-Ed: Kāpēc robežas ir svarīgas un pasaule bez robežām ir fantāzija" (doc) 3. MODULIS 4.1: IZPRATNE: Teksts "Pēc 38 uzbrukumiem mākslai klimata protestētāji ir iekrituši lielo naftas uzņēmumu slazdos - ir pienācis laiks mainīt taktiku" (doc) 4. MODULIS 4.1: IZPRATNE: Teksts "Medellin: Pilsoniskās transformācijas sāga" (doc)	

M4.2: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA KOPIENAI Kopienas vērtības

Mērķi

1. Apspriest kritiskās domāšanas nozīmi kopienas dinamikā.
2. Izstrādāt stratēģijas kritiskās domāšanas veicināšanai, uzsverot kopienas iesaisti.
3. Nodrošināt praktiskus rīkus pedagogiem, lai palīdzētu izglītojamajiem izmantot kritisko domāšanu sabiedrības problēmu risināšanā.

Sagaidāmie rezultāti

Apgūstot moduli, pieaugušo izglītotāji:

1. Spēs analizēt kritiskās domāšanas lomu, risinot kopienas jautājumus, kas saistīti ar toleranci, konfrontāciju, tradīcijām un inovācijām.
2. Spēs veicināt diskusijas, kas mudina izglītojamos pārbaudīt savu un citu perspektīvu.
3. Spēs piemērot kritiskās domāšanas ietvarstruktūru praktiskos kopienas scenārijos.

Process

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
 Ierosināšana	Lūdziet izglītojamos padomāt, kādas vērtības ir būtiskas spēcīgai, iekļaujošai kopienai, un uzrakstiet atbildes uz tāfeles.	Prāta vētra
 Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas izvērtēšana	Tad izglītojamie paši pārdomā, kuras vērtības viņiem un viņu redzējumam par kopienu ir visatbilstošākās.	Pārdomu aplis
 Izpratne	Sadaliet izglītojamos nelielās komandās pa 3-4 cilvēkiem. Nodrošiniet katru komandu ar objektu meklēšanas sarakstu, kurā iekļauti ieteikumi, kas saistīti ar kopienas vērtībām un kritisko domāšanu. Dalībnieki var ievietot savas atbildes Padlet, kur visas atbildes būs redzamas vienuviet. Tas uzlabos redzamību un nodrošinās organizētāku un efektīvāku atbilžu izklāstu. Ieteikumi "Objektu meklēšana" uzdevumam: • Atrodiet vietu, kur cilvēki pulcējas, lai svinētu daudzveidību (piemēram, kultūras centri, sabiedriskās telpas ar sienas gleznojumiem, kas attēlo dažādas kultūras).	Mācīšanās sadarbībā Problēmu risināšana Grupas diskusija

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
	• Atrodiet zīmi vai vietu, kas veicina cieņu vai iekļaušanu (piemēram, kopienas plakāti vai zīmes, kas mudina uz iekļaušanu, baznīcas vai tempļi, kas atvērti sabiedrībai). • Identificējiet konfliktu risināšanas vai atbalsta sniegšanas vietu (piemēram, konsultāciju centrus, informācijas standus par vietējiem atbalsta dienestiem). • Atrodiet kādu pieminekli, kas simbolizē pilsonisko līdzdalību vai vēsturiskus kopienas sasniegumus (piemēram, piemiņas plāksnes, statujas, rātsnams). • Atklājiet vietu, kas vērsta uz izglītību vai personīgo attīstību (piemēram, publiskā bibliotēka, kopienas izglītības centrs). • Atrodiet piemēru publiskai mākslai, kas rosina pārdomas vai dialogu (piemēram, mākslas darbi ar sociālu vēstījumu). Jautājumi pārdomām: • Kā šīs vietas vai simboli veicina kopienas izjūtu? • Kādas tika pārstāvētas visvairāk? Vai kādas vērtības bija grūtāk atrast? • Kā mēs varam uzlabot savu kopienu, lai tā vienlīdz atspoguļotu visas vērtības?	
 Pārdomas un metaizziņa	Paskaidrojiet, kā kritiskā domāšana dod labumu kopienām: • Veicina uz informāciju balstītu lēmumu pieņemšanu • Veicina iecietību un iekļautību. • Uzlabo problēmu risināšanu • Mazina konfliktus un pārpratumus • Pilsoņu līdzdalības veicināšana • Kultūras tradīciju un inovāciju saglabāšana • Nodrošina vērtību darbā ar sabiedrību, jo īpaši risinot jutīgus jautājumus, piemēram, toleranci un kultūras tradīcijas. Pāros izglītojamie sastāda sarakstu ar scenārijiem, kas prasa kritisko domāšanu par kopienas jautājumu, kuri saistīti ar iecietību vai tradīcijām (religīzisko vai kultūras svētku svinēšana publiskās vietās, valodas barjeru novēršana kopienas dienestos, kultūras apģērba noteikumu ievērošana skolās vai darbavietās, tradicionālo un moderno vecāku prakses līdzsvarošana utt.) risināšanu. Izmantojiet provokatīvus jautājumus, kas rosina izglītojamos kritiski domāt par savu pieredzi: • Vai iecietība vienmēr nāk par labu kopienai? • Vai konfrontācija var būt kopienas izaugsmes un progresā pazīme? • Vai tradīcijas var ierobežot inovācijas? • Kā kopienas var līdzsvarot cieņu pret tradīcijām, vienlaikus ieviešot inovācijas?	Problēmas risināšana sadarbojoties Scenāriju analīze Diskusija

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
	Kāda nozīme ir kritiskajai domāšanai, nosakot, kuras tradīcijas saglabāt? Izmantojiet lomu spēles uzdevumu, kurā izglītojamie pēta dažādu kopienas locekļu skatījumu uz iekļaušanu un konfrontāciju.	
 Lēmumu pieņemšana un rīcība	Biznesa modeļa (Business Model Canvas) pielāgošana, izmantojot kritiskās domāšanas prasmes un biznesa modeļa izmantošanu. Identificējiet kopienas problēmu/uzdevumu, kas saistīts ar iecietību vai tradīcijām, un izmantojiet Biznesa modeļa Canvas veidni, lai izklāstītu savus risinājumus šim izaicinājumam.	Rīcības plāns Biznesa modeļa piemērošana
 Ieteicamie materiāli darbam (patstāvīgām mācībām un/vai mācībām grupā)	Labākai izpratnei par kopienas vērtībām: What Makes Community Values So Important? The Foundation of Critical Thinking Lai izprastu kritisko domāšanu un tās pielietojumu radošā un problēmu risināšanas kontekstā: - Gallagher, K. (n.d.). Stop, Collaborate, and Listen: The importance of critical and creative thinking. Western CEDAR. https://cedar.wvu.edu/s2ss/vol4/iss1/4/ - Jónsdóttir, S. B. (2019). Critical Thinking and Community Engagement through Artistic Actions. International Journal of Art & Design Education, 38(3), 700–709. https://doi.org/10.1111/jade.12251 - Saiz, C., & Rivas, S. F. (2023). Critical thinking, formation, and change. Journal of Intelligence, 11(12), 219. https://doi.org/10.3390/jintelligence11120219 - Tang, T., Vezzani, V., & Eriksson, V. (2020). Developing critical thinking, collective creativity skills and problem solving through playful design jams. In Thinking Skills and Creativity (Vol. 37, p. 100696). https://eprints.whiterose.ac.uk/165265/1/Jam_TSC_TT.pdf	
 Piezīme pieaugušo izglītotājiem	Piedāvātais materiāls ir izvēlēts, lai atbalstītu izglītojamo izpratni par kritisko domāšanu un tās saistību ar kopienas attīstību neformālajā pieaugušo izglītībā. Mēs iesakām izmantot piedāvātos resursus, lai sasniegtu sagaidāmos rezultātus, taču tos var aizstāt ar citiem materiāliem. Materiālu izvēle jāpielāgo izglītojamo pieredzei un vajadzībām. Dažus mācību materiālus var izmantot vadītām mācībām, bet citus var uzdot apgūt patstāvīgi, lai plašāk apgūtu attiecīgo tematu..	
 Mācību materiāli	MODULIS 4.2: Mācību prezentācija (slaidi) MODULIS 4.2: IZPRATNE posms: Objektu meklēšana/medības kontrolesaraksts (doc) - MODULIS 4.2: LĒMUMU PIENĒMŠANA UN DARBĪBA posms: Business Model Canvas: bezmaksas lejupielāde pieejama šeit https://www.strategyzer.com/library/the-business-model-canvas	

M5: KRITISKĀS DOMĀŠANAS VĒRTĪBA SABIEDRĪBAI

Kultūra un vara: Dialogs starp indivīdu un mākslas darbu (materiālās kultūras aspekts)

Mērķi

1. Paplašināt izpratni par kultūru kā dialogu starp indivīdu un mākslas darbu.
2. Iemācīties paraudzīties uz mākslas darbu no dažādām perspektīvām, pamatojoties uz skolēnu kritiskās domāšanas prasmēm.
3. Iemācīties uz klausīt dažādus viedokļus un paust personīgo viedokli, sniedzot argumentus.

Sagaidāmie rezultāti

Apgūstot moduli, pieaugušo izglītotāji:

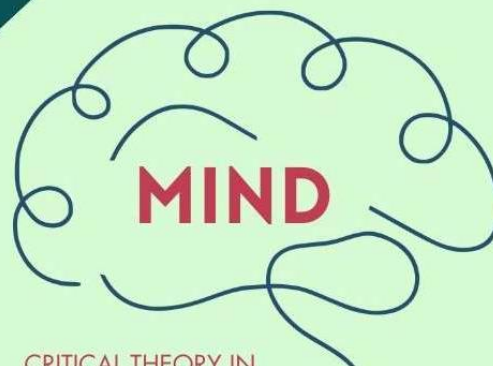
1. Spēs izprast kultūru kā dialogu starp indivīdu un mākslas darbu.
2. Spēs veidot dialogu ar dažādām mūsdienu kultūras formām un izpausmēm.
3. Spēs izrādīt iecietību pret atšķirīgo un nesaprotamo/nesaprotamo mākslā un citos cilvēkos.

Process

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
 Ierosināšana	Aiciniet dalībniekus aplūkot attēlus • Kafija - vēlmes vārdā https://kalvecoffee.com/collections/kolekcijas-bundzas/products/in-the-name-of-desire Kristians Brekte "Veltījums Džemmai Skulmei" https://www.liveriga.com/en/11775-riga-street-art-guide Uzdodiet jautājumus: • Kādas emocijas raisa šie attēli? • Par ko tie liek jums domāt?	Proгноzēšana
 Iepriekšējo zināšanu, pieredzes un intuīcijas izvērtēšana	Aiciniet izglītojamos dalīties pieredzē par mākslas darbu, kas viņus uzrunājis, un darbu, kas mulšina. Pajautājiet viņiem iemeslu - KĀPĒC: • Kas, jūsuprāt, ietekmē to, kā mēs uztveram mākslu? Kāpēc daži mākslas darbi mūs ietekmē, raisa pozitīvas emocijas, bet citi ne?	Domā-Strādā pārī-Dalies
 Izpratne	Ļaujiet izglītojamajiem padziļināti izpētīt tēmu <i>Kultūra</i>, izmantojot jaunu materiālu (tekstu), (izlasiet un pamatojiet viedokli atbilstoši piešķirtajam uzdevumam).	Lasīšana lomās (piemēram, mākslinieks, vecāks, kopienas

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
	- Individuāli izlasiet tekstu, <i>pasvītrojiet teikuma daļas/vārdus, kas atbalsta vai neatbalsta sienas gleznojuma atrašanos uz skolas sienas.</i> - Lomu grupā <i>vēlreiz pārlasiet tekstu atbilstoši savai lomai, salīdziniet pasvītoto informāciju, pamatojiet izvēli, formulējiet argumentus, lai paustu lomu grupas attieksmi.</i> - Iepazīstiniet ar grupas viedokli pārējās grupas. - Veiciniet domu apmaiņu starp izglītojamajiem par glezniecības ietekmi, par to, vai mākslas darbs ir provokatīvs; kāpēc tas izraisa tik aktīvu viedokļu apmaiņu, kas balstīta uz viņu kritisko domāšanu.	pārstāvis, mākslas eksperts, pilsētas domes pārstāvis). Grupu diskusija/ Debates
 Pārdomas un metaizziņa	Sniegt izglītojamajiem iespēju pārdomāt un izvērtēt iegūto informāciju par apgūstamajiem jēdzieniem un sasaistīt to ar savu kritisko domāšanu.	Diskusija Balsošana ar kājām - paudiet savu personīgo viedokli, pārvietojoties uz stūri JĀ vai NĒ
 Lēmumu pieņemšana un rīcība	Ļaujiet izglītojamajiem izteikt, ko viņi ir iemācījušies, ko viņi saprata un kā viņi šo informāciju izmantos. Komentārs - vai jūs piekrītat mākslas eksperta teiktajam, ka <i>"Dienā cilvēki ne vienmēr spēj saprast mākslas valodu, tāpēc dialoga vietā rodas pārpratumi."</i> VAI <i>"Laikmetīgajā mākslā viss ir iespējams, provokācija ir ikdienišķa parādība."</i> (mākslas zinātniece Inga Steimane) <i>Es piekrītu, ka</i> <i>Es nepiekrītu, ka</i>	Atstāj pēdējo vārdu man Brīvais raksts
 Ieteicamie materiāli darbam (patstāvīgām mācībām un/vai mācībām grupā)	Lai saprastu laikmetīgo mākslu kā provokāciju un tās robežas: https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/laikmetigas-makslas-darbi-ka-provokacijas-un-to-robezas.a102009/ Attēlu izpratnei: https://kalvecoffee.com/lv/collections/makslas-kolekcija/products/in-the-name-of-desire Lai saprastu diskusiju par sienas gleznojumu uz ielas sienas: https://sejas.tvnet.lv/7316419/gleznojums-uz-skolas-sienas-izraisa-diskusijas-socialajos-tiklos Vispārējai izpratnei par jēdzienu "kultūra": https://www.uzdevumi.lv/p/kulturologija/10-klase/kulturas-jedziens-7090/re-b2abd061-2d38-4478-9741-f7467de23204	
	Izvēlētajam materiālam jābūt ilustratīvam attiecībā uz kritiskās domāšanas prasmēm un attieksmēm. Izglītojamie var analizēt laikmetīgās mākslas piemērus, kas tiek uzskatīti par "provokatīviem".	

MIND sistēmas posmi	Padomi par aktivitātēm/uzdevumiem	Stratēģijas/metodes
Piezīme pieaugušo izglītotājiem	Iesakām izmantot mūsu izvēlētos materiālus. Tomēr ir iespējams izmantot arī citus materiālus ar līdzīgu nozīmi. Izvēlētajam materiālam jābūt tādām, kas izskaidro/ padziļina/ paplašina izpratni par kritisko domāšanu kultūras un varas kontekstā. Materiāla sarežģītība ir atkarīga no izglītojamo profila. Dažus materiālus var uzdot patstāvīgai apguvei.	
 Mācību materiāli	5. MODULIS: Mācību prezentācija (slaidi) 5. MODULIS: IZPRATNE posms: "Vai šis ielas sienas gleznojums būtu jāizvieto uz skolas sienas?" (dok.)	

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

Co-funded by
the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-IT01-KA220-ADU-000153426